

Een beknopte geschiedenis van Al-Andalus

Door: Shaykh Ḥāfiẓ b. Aḥmad al-Ḥakamī

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1. De verovering van Al-Andalus¹ in het jaar 92 A.H. (711) door Ṭāriq b. Ziyād,² de dienaar van Mūsā b. Nuşayr,³ ten tijde van het kalifaat van Al-Walīd b. ‘Abd al-Malik.⁴
2. Het ging van de Umayyaden⁵ naar de Abbasiden⁶ toen zij de heerschappij overnamen in het jaar 132 A.H. (750)
3. Het bleef zes jaar in de handen van de Abbasiden, waarna ‘de Valk van Quraysh’ ‘Abd ar-Raḥmān ad-Dākhil (de Immigrant)⁷ het van hen ontnam in het jaar 138 A.H. (756)

¹ **Al-Andalus:** Er zijn verschillende theorieën over de oorsprong van deze benaming. Volgens dr. Abdurrahman Ali el-Hajji is de benaming Al-Andalus afkomstig van de ‘Vandalen’, een verzamelnaam voor een aantal Germaanse stammen. Zij hadden het Iberisch schiereiland bezet tussen de derde en de vijfde eeuw van de christelijke jaartelling, dus werd het gebied Vandalus(ia) genoemd, wat het land der Vandalen betekent. Vervolgens werd het in het Arabisch uitgesproken zonder de V in het begin: Al-Andalus. Zie: Abdurrahman Ali el-Hajji, *At-Tārīkh al-Andalusī* (De Andalusische geschiedenis; Beiroet 1981) 37.

² **Ṭāriq b. Ziyād:** Hij was emir over Tanger, in het verre westen. Hij werd geïnformeerd over de verdeeldheid en strijd tussen de Franken (de Visigoten) onderling. De heerser van Algeciras (genaamd Julian) schreef naar hem met het verzoek om hem te helpen tegen zijn vijand. Ṭāriq nam het initiatief en stak met zijn leger de zee over. Hij versloeg de Franken (Visigoten), nam Cordoba in en doodde de heerser van Cordoba genaamd Roderick. Zie: Adh-Dhahabī, *Siyar A ‘lām an-Nubalā’* IV (Levensbeschrijvingen van beroemde edelen; Beiroet 1996) 500-502.

³ **Mūsā b. Nuşayr:** De grote emir, Abū ‘Abd ar-Raḥmān al-Lakhmī, de bezetter van de regio van al-Maghrib, de veroveraar van Al-Andalus. Verder heeft hij overgeleverd van Tamīm ad-Dārī ؓ. Zie: Adh-Dhahabī, *Siyar A ‘lām an-Nubalā’* IV (Levensbeschrijvingen van beroemde edelen; Beiroet 1996) 496-500.

⁴ **Al-Walīd b. ‘Abd al-Mālik:** De kalief Abul-‘Abbās Al-Walīd b. ‘Abd al-Malik b. Marwān b. al-Ḥakam al-Umawī ad-Dimashqī. Hij was degene die de Umayyidische moskee heeft gebouwd. Hij overleed in het jaar 96 A.H. Hij regeerde van 705 tot aan zijn dood in 715. Zie: Adh-Dhahabī, *Siyar A ‘lām an-Nubalā’* IV (Levensbeschrijvingen van beroemde edelen; Beiroet 1996) 347-348.

⁵ **Umayyaden:** [Al-Umawiyūn/Banū Umayya] De eerste dynastie van kaliefen die heersten vanuit Damascus van 661 tot 750. Zij zijn afstammelingen van Umayya b. ‘Abd Shams, een vooraanstaand persoon van de Quraysh-stam uit de pre-islamitische periode. De eerste Umayyadische kalief was Mu‘āwiya b. Abī Sufyān ؓ. In 756 werd de Umayyadische dynastie voortgezet in Al-Andalus terwijl de rest van de Islamitische wereld vanaf 750 onder de heerschappij stond van de Abbasiden.

⁶ **Abbasiden:** [Al-‘Abbāsiyūn/Banul-‘Abbās] Dynastie van kaliefen van 750 tot 1258. Zij zijn de afstammelingen van Al-‘Abbās b. ‘Abd al-Muṭṭalib b. Hāshim ؓ, de oom van de Profeet ﷺ.

⁷ **‘Abd ar-Raḥmān ad-Dākhil:** Volledige naam: ‘Abd ar-Raḥmān b. Mu‘āwiya b. Hishām b. ‘Abd al-Malik b. Marwān b. al-Ḥakam al-Umawī al-Marwānī. Hij stond bekend als ad-Dākhil (de immigrant), omdat hij was gevlucht vanuit Damascus naar Al-Andalus nadat de Umayyadische dynastie ten val was gebracht door de Abbasiden. Zie: Adh-Dhahabī, *Siyar A ‘lām an-Nubalā’* VIII (Levensbeschrijvingen van beroemde edelen; Beiroet 1996) 244-253.

4. Het ging van de Umayyaden naar de Hammudiden⁸ in het jaar 407 A.H. (1016), met onenigheid tussen hen die eindigde in het jaar 422 A.H. (1031).
5. De koningen van de kleine staatjes van 422 A.H. tot 484 A.H. (1031-1091). Enkele van de bekendste zijn (het staatje van) Banu Abbad te Sevilla en Cordoba, Banu Hud te Zaragoza, Banu Sumadih te Almería en Al-Aftas te Badajoz. Aldus:

Zij splitsten op in groepen, dus elke stad
Heeft een ‘Leider der Gelovigen’ en een preekstoel (gehad)

6. De staat van de Almoraviden⁹ vanaf 484 A.H. tot 542 A.H. (1091-1147). De stichter ervan is Yūsuf b. Tāshfīn,¹⁰ de heerser van Afrika.
7. De staat van de Almohaden¹¹ vanaf 542 A.H. tot 668 A.H. (1147-1269). De stichter ervan is Mohammed b. Tūmart al-Ḥasanī.¹² Hij werd ook wel Al-Mahdī genoemd.
8. De staat van Banī al-Aḥmar van de afstammelingen van Sa’d b. ‘Ubāda al-Khazrajī¹³ vanaf 635 A.H. tot 897 A.H. (1238-1492) De stichter ervan is Mohammed b. Yūsuf b. al-Aḥmar. De laatste van hen was Abū ‘Abdillāh Mohammed b. ‘Alī b. Sa’d. Hij was de laatste koning van de moslims daar.

⁸ **Hammudiden:** [Al-Ḥammūdiyūn/Banū Ḥammūd] Een Berbers-Arabische dynastie die afstamt van ‘Alī b. Abī Tālib ﷺ.

⁹ **Almoraviden:** [Al-Murābiṭūn] Een islamitische hervormingsbeweging uit Marokko die werd opgericht door leden van de Lamtūna-stam. Zij waren Ṣanhāja Berbers. Deze beweging ontstond doordat één van de Maliki-geleerden, ‘Abdullāh b. Yāsīn al-Jazūlī, naar de omgeving was gekomen om de mensen de Religie te onderwijzen. Hij vestigde een *Ribāṭ* (een soort fort) waar hij samen met zijn volgelingen verbleef. Vandaar de naam *Al-Murābiṭūn*. Onder zijn volgelingen was de leider van de Lamtūna-stam, Yahyā b. ‘Umar b. Ibrāhīm, die eveneens optrad als leider van de Almoraviden. Na zijn dood werd zijn broer Abū Bakr b. ‘Umar de leider. In deze periode breidde het rijk der Almoraviden zich uit zodat een neef van Abū Bakr, Yūsuf b. Tāshfīn, het bevel kreeg over het noorden van het rijk. Shaykh dr. Mohammed Taqī ad-Dīn al-Hilālī zei over de Almoraviden in zijn boek *Ad-Da‘wa ilā Allāh fī aqṭār mukhtalifa* (De uitnodiging naar Allah in verschillende landen) op bladzijde 69 het volgende: ‘De laatste Marokkaanse staat die vasthield aan de geloofsovertuiging van de Vrome Voorgangers was de staat van de Almoraviden.’

¹⁰ **Yūsuf b. Tāshfīn:** De heerser van het westen, sultan Abū Ya‘qūb Yūsuf b. Tāshfīn al-Lamtūnī al-Barbarī al-Mulaththam. Hij wordt ook de emir van de Almoraviden (al-Murābiṭūn) genoemd. Hij is degene die Marrakech gebouwd heeft en het de hoofdstad van zijn koninkrijk maakte. Zie: Adh-Dhahabī, *Siyar A‘lām an-Nubalā’* XIX (Levensbeschrijvingen van beroemde edelen; Beiroet 1996) 252-254.

¹¹ **Almohaden:** [Al-Muwaḥḥidūn] Zie volgende voetnoot.

¹² **Mohammed b. Tūmart:** Volledige naam: Abū ‘Abdillāh Mohammed b. ‘Abdillāh b. Tūmart al-Barbarī al-Maṣmūdi. Hij beweerde de verwachte Mahdī (verlosser) te zijn. Hij hield van ‘Ilm al-Kalām (theologie) en schreef een geloofsovertuiging die hij *Al-Murshida* noemde. Hij was degene die de geloofsleer van de Ashā‘ira naar Marokko bracht en de mensen dwong om deze geloofsleer over te nemen. Zijn volgelingen werden al-Muwaḥḥidūn (de monotheïsten) genoemd. Zie: Adh-Dhahabī, *Siyar A‘lām an-Nubalā’* XIX (Levensbeschrijvingen van beroemde edelen; Beiroet 1996) 539-552.

¹³ **Sa’d b. ‘Ubāda al-Khazrajī:** Volledige naam: Sa’d b. ‘Ubāda b. Dulaym b. Ḥāritha b. Ḥarām b. Ḥazīma b. Tha‘laba b. Ṭarīf b. al-Khazraj b. Sā‘ida b. Ka‘b b. al-Khazraj al-Anṣārī ﷺ. Hij behoorde tot de Metgezellen van de Profeet ﷺ. Zie: Ibn Ḥajr al-‘Asqalānī, *Al-Iṣāba fī tamyiz aṣ-Ṣaḥāba* IV (De trefzekerheid in het onderscheiden van de Metgezellen; Cairo 2008) 274.

Met deze datum (897 A.H./1492) viel het in de handen van de Spanjaarden en werd de schaduw van de Islam er na acht eeuwen teruggedrongen. Het werd zoals Al-Jurhumī¹⁴ heeft gezegd:

Alsof er tussen Al-Ḥajūn tot aan Aṣ-Ṣafā niet was,
Een metgezel, noch sprak er iemand gezellig te Mekka in de avond.

Aan Allah behoort de zaak van vroeger en van later. Dit is de weg van Allah, je zult voor de weg van Allah geen vervanging vinden. Alle lof is aan Allah, bij Wiens Gunst de goede werken worden volbracht.¹⁵

¹⁴ **Al-Jurhumī:** ‘Amr b. al-Ḥarith b. Muḏāḏ. Een vooraanstaand persoon van de Jurhum stam, die heerste over Mekka, totdat zij werden weggedreven door de stam van Khuzā‘a rond de tweede eeuw van de christelijke jaartelling. Vanwege het verdriet over het verlaten van Mekka kwam hij met de geciteerde verzen. Zie: Ibn Kathīr, *Al-Bidāya wan-Nihāya* III (Het begin en het einde; Gizeh 1997) 182; Al-Mubārakfūrī, *Ar-Raḥīq al-Makhtūm* (De verzegelde nectar; Riyad 2000) 36-37.

¹⁵ Ḥāfiẓ b. Aḥmad al-Ḥakamī, ‘Mujmal Tārīkh al-Andalus’ in: Idem, *Majmū‘ ar-Rasā’il wal-Manzūmāt al-‘Ilmiyya* (Abu Dhabi 2010) 257-268. Vertaling: Abū Junayd.